

oprindelse fra hakkebrugere, hvem en overmægtig fjende har fordrevet til disse ugæstmilde egne. For den, der i mange år har fulgt diskussionen om eskimokulturens oprindelse, er dette virkelig en oplysning af interesse.

*C. G. Feilberg.*

**E. Adamson Hoebbel: Man in the Primitive World. An Introduction to Anthropology.** McGraw-Hill. New York-Toronto-London. (1949. 8° 543 sider).

Professoren i „Anthropology“ ved Utah's universitet har med denne bog søgt at give en håndbog i etnologi og almindelig etnografi, som tillige indledes med korte afsnit af den fysiske antropologi. Mange emner behandles. Stenalderen, racernes indbyrdes forhold, erhvervskulturens hovedformer, hustyper, håndværk, dragt og smykker, kunst, opfindelse og diffusion, den almindelige kulturudvikling. Omtrent halvdelen af bogen ofres på den sociologiske side: ægteskabet, slægtskab, klassesdeling o.s.v. Forf. er meget belæst og giver en oversigt over talrige spørgsmål. Dog virker bogen måske lidt overfladisk. Det turde være vel rask, at inndele Skandinaviens yngre stenalder således (p. 59): „The full Neolithic that followed may be divided into two phases (1) the epoch of the axes and (2) the epoch of the stone graves.“ „Epoch of axes“ udmærker sig forøvrig særligt ved dolke og spydspidser. Gang på gang forekommer det en, at fremstillingen er mere antydende end indgående. Forf.'s store belæsthed synes særlig at gælde amerikansk litteratur. Det forekommer mærkeligt, at en mand, der har skrevet afhandlinger om eskimoernes sociologi, ikke synes at kende Thulepublikationerne. Heller ikke Baynond Firth's bøger om primitiv økonomi i Oceanien eller Baumanns fortrinlige værk om Afrikas kulturer nævnes.

Som et opmuntrende moment ved bogen kan fremhæves de mange små glimt fra de højere kulturer. F. eks. oplyses det p. 113, at Mayor'en i New York City i 1943 ud fra den betragtning, at spisning af hestekød er „umoralsk og uciviliseret“, forbød salg af hestekød, skønt det under krigen kneb med kødforsyningen.

*C. G. Feilberg.*

**Erwin Raisz: General Cartography.** 2. udg. McGraw-Hill Book Comp. New York 1948. 18×25 cm, 354 sider, 299 fig.

Kendskab til kortbenyttelse er snart en af de færdigheder, der hører med til det civiliserede menneskes standardudstyr. I skolen er kortet et meget anvendt undervisningsmiddel såvel i geografi som i historie, og senere i livet spiller kortet som anskuelses- og

hjælpemiddel en rolle på talrige felter. Verdenskrig II har yderligere fremskyndet udviklingen af kortet som almindeligt orienteringsmiddel. Det skete dels derved, at krigsbegivenhedernes jordomspændende karakter i højere grad end noget tidligere hændelsesforløb stillede krav om global orientering, dels fordi millioner af mennesker blev opøvet i brug af kort i et omfang som aldrig før. Samtidig hermed er kortoptagelsen undergået en revolution ved luftkartografiens radikale udvidelse af opmålingsmulighederne og korttegningens metode og teknik.

En stor lære- og håndbog i kartografi henvender sig derfor i vor tid til langt større kredse end tidligere. Den her omtalte bog er da også foruden at være lære- og opslagsbog for studenter og teknikere i geografisk arbejdende institutioner tillige gennem sit fængslende billedstof og sin all-round behandling af emnet ud fra alment kulturelle synspunkter en fornøjelig håndbog for den geografisk interesserede.

Stoffet er ordnet i en almindelig del, en speciel del og et tillæg. Det almindelige kartografiske stof omfatter kartografiens historie, kronologisk fremstillet på letoverskuelig måde ved en inddeling i små kapitler, ved pædagogisk ordnede oversigter og med anvendelse af et rigt billedstof. Dette består des af reproduktioner efter originale kort, dels i stregtegninger, der fremhæver de karakteristiske ejendommeligheder f. eks. ved det ældste kendte kort, en babylonisk lertavle fra 2500 f. Chr. Et andet afsnit behandler målestoksforhold, længde- og breddekredse. Herunder gives f. eks. en redegørelse for skiftende tiders 0-meridianer: Ptolemæus' legendariske øer vest for Afrika, de hollandske og engelske kartografers anvendelse af Azorerne og Kap Verde-Øerne i det 17. årh., spaniernes demarkationslinie af 1498 gennem Brasilien, franskmændenes benyttelse af De Canariske Øer (Ferro) og de senere tiders mange nationale 0-meridianer, hvorover der gives tabellarisk oversigt.

Kortprojektionerne er genstand for overskuelig behandling, der ifølge sagens natur stiller visse krav til matematiske forudsætninger. Man bemærker særlig den vægt, der lægges på de polare azimutale projektioner, der i flyvningens tidsalder har fået stor anvendelse ved fremstilling af halvkuglekort eller kort over hele jorden.

I afsnittet om kortsymboler og relieffremstilling vækker skildringen af ny metodik særlig opmærksomhed, således japaneren Kitiros metode, efter hvilken relieffet skabes ved konstruktion af tætliggende snitlinier. Man fængsles også af den såkaldte „physiographic“-metode, ved hvilken landoverfladens former, vegetations-

typer og kulturland angives gennem fladesignaturer, der er konstrueret som skematiserede, rumlige gengivelser af de typiske formkomplekser: brudbjerge, glacialt eroderet fjeldterræn, lavaplateauer o.s.v. I denne metode, der har fået stor anvendelse i amerikansk geografisk håndbogslitteratur, spores en så direkte indflydelse fra blokdiagram-metodikken, at der godt kunne tales om blokdiagramatiske fladesignaturer.

Den almindelige del afsluttes med en omtale af skriftformer, kortkomposition, tegnemateriel og reproduktionsmetoder. Det er ejendommeligt for den rapide udvikling, som reproduktionsteknikken har gennemløbet i de sidste år, at visse epokeskabende opfindelser, der sandsynligvis vil omkalfatre den kartografiske teknik, ikke er nået at komme med i denne ellers ajourførte fremstilling. Det gælder metoder som glasgravure, hvorved den tidsrøvende tuschtegning undgås, samtidig med at den graverede plade anvendes direkte som reproduktionsnegativ. Heller ikke plasticstofferne anvendelse f. eks. Vinglite-metoden omtales. Men udviklingen er også gået med stormskridt.

Den specielle del omfatter emner som: kortoptagelse i terræn, korttyper, kartogrammer, glober, landskabsmodeller, blokdiagrammer m. m. Den overskuelige skildring af de luftkartografiske metoder og den stereoskopiske udtegningsteknik antyder de ny perspektiver, der har åbnet sig for kortlægningen i luftfartens epoke. Vejledningen i analyse af luftfotografier giver også et kraftigt indtryk af muligheds mangfoldighed. På lignende måde oplever man gennem skildringen af parabelnavigationen og beskrivelsen af radarkortet de helt ny orienteringsmetoder, der skabes i radioens og elektrontechnikens tidsalder.

Appendix'et omfatter en kortkatalogiseringsvejledning, øvelsesopgaver, tabeller og bibliografi.

Kartografi er et meget omfattende begreb, og Raisz' bog yder inciterende førerskab på de mange forskellige felter.

*Axel Schou.*

**Vitus Berings eventyrlige opdagerfærd 1733—43.** Skildret af hans rejsefælle og første officer Sven Waxell. 139 sider. Kort og figurer. Rosenkilde og Bagger. København 1948. Kr. 9,75.

Beretningerne om Vitus Berings liv og gerning og i det hele taget om de vældige opdagelsesrejser, som den russiske regering i første halvdel af det 18. årh. lod udføre i det nordlige og navnlig det nordøstlige Asien og havområderne mellem Kamtschatka og Alaska, er